

Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої
ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТУ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА МІЖНАРОДА ПОЛІТИКА

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань всі галузі знань
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність всі спеціальності
(код і назва спеціальності)

освітня програма / спеціалізація всі освітні програми
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всевітньої історії і культури
протокол № 8 від 10.01.19

Завідувач кафедри В. Уманець
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

І.Б. Уманець
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: викладач Садова С.О.

Рецензенти програми: к.ф.н., доц. Запорожченко О.В.
к.ю.н., Метіль А.С.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
Модуль: 1	24	6
Загальна кількість годин: 120	Практичні заняття:	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	24	6
Семестр: III-IV	Лабораторні заняття:	
Тижневе навантаження (год.): 8	Семінарські заняття:	
- аудиторне: 3	Консультації:	
- самостійна робота: 5	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік		
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є демократичні принципи та ознаки життя суспільства, ідеальні типи демократичних відносин та їх працюючі моделі в різних країнах, а також успіхи, проблеми і завдання суспільно-політичного життя України, яка буде своєю державністю, прагнучи до демократичних цінностей та ідеалів.

Метою вивчення дисципліни є:

- сформувати об'єктивне уявлення про систему існування людства в сучасній парадигмі його розвитку;
- опанувати теоретичними знаннями і набути практичних навичок для здійснення аналізу зовнішньої політики держави;
- засвоїти основні положення теоретичних понять щодо засад і розвитку міжнародної політики;
- ознайомлення із вченнями провідних науково-теоретичних шкіл і напрямками досліджень міжнародної політики.

Передумови для вивчення дисципліни «Філософія», «Історія України та української культури», «Історія суспільно-політичної думки в Україні», «Соціально-політичні студії»,

Міждисциплінарні зв'язки «Теорія та історія держави і права», «Основи публічного права України», «Європейська інтеграція України»

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. **Знання.** Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять. Використання різноманітних інформаційних джерел для засвоєння складних питань з певної теми; самостійне визначення та формулювання тих питань, з яких потрібна допомога і діяльність відповідно до рекомендацій.

2. *Уміння.* Демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, видокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки; самостійно підготувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях;
3. *Комунікація.* Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.
4. *Автономність та відповідальність.* Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1	Міжнародна політика : суть, цілі, функції.	4	2	2	-	-	-	6	2	1	1				10
2	Історичні корені досліджень і засади формування уявлень про політичну систему міжнародних відносин	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-				10
3	Системи розвитку міжнародної політики.	4	2	2	-	-	-	8	2	1	1				10
4	Міжнародні організації та їх вплив на сучасний політичний процес	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-				10
5	Сучасні парадигми розвитку світової політики: геополітика та геоекономіка	8	4	4	-	-	-	12	2	1	1				10
6	Сутність безпеки. Наукові школи про безпеку і загрози людству. Система міжнародної безпеки	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-				10
7	«Гарячі» точки сучасного світу. Ісламська держава, Сектор Газа, Лівія,	4	2	2				6	2	1	1				10

	Сирія, Донбас.														
8	Глобалістика та передумови її виникнення	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-				10
9	Глобальні загрози людству, пошуки заходів щодо їх протистояння	4	2	2	-	-	-	6	2	1	1				8
10	Геополітичні орієнтири сучасної України	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-				10
11	Місце і роль України в сучасній світовій політичній системі	4	2	2	-	-	-	6	2	1	1				10
Підготовка до проміжного контролю								4							6
Разом:		48	24	24				72	12	6	6				108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Міжнародна політика: суть, цілі, функції.

Суть міжнародної політики. Форми та принципи міжнародної політики Структура і закони розвитку світового політичного процесу. Міжнародні відносини як політичний процес — наукова парадигма політології міжнародних відносин. Система категорій, що відображають міжнародну політику та міжнародні відносини.

Тема 2. Історичні корені досліджень і засади формування уявлень про політичну систему міжнародних відносин.

Міжнародні відносини в історії соціально-політичної думки. Антична та середньовічна політична думка Європи про міжнародні відносини. Аристотель, Фукидід, Цицерон, М. Аврелій, Ф. Аквінський про міжнародну політику, війни, міждержавні відносини. Міжнародна політика та міжнародне право у доробках Н. Макіавеллі, Г. Гроція, Т. Гоббса, І. Канта, Г. Гегеля..

Тема 3. Системи розвитку міжнародної політики.

Вестфальська система: характеристика і основні складові. Причини формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Характеристика суті і складових системи, аналіз питань, пов'язаних із об'єктивною необхідністю утворення Вестфальської системи.

Криза Версальсько-вашингтонської системи. Причини, що викликали необхідність оновлення Вестфальської системи міжнародних відносин, виникнення Версальсько-вашингтонської системи міжнародних відносин. Ідеологічні засади, що зумовили утворення Версальсько-вашингтонської системи міжнародних відносин.

Тема 4. Міжнародні міжурядові організації та їх вплив на сучасний політичний процес.

Ознаки та функції міжнародних організацій. Класифікація та характеристика.

- Загальнополітичні організації: Організація Об'єднаних Націй (ООН), Ліга Арабських Держав (ЛАД), Організація Американських Держав (ОАД), Організація Африканської Єдності (ОАЄ), Азіатсько-Тихоокеанська Рада (АЗПАК);
- Військово-політичні організації: Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Західноєвропейський союз (ЗЄС), АНЗЮС тощо;
- Міжнародні економічні об'єднання: Світова організація торгівлі (СОТ), Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), НАФТА;

- Регіональні організації: Європейський Союз (ЄС), Співдружність Незалежних Держав (СНД), Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ (ГУАМ), Центральноевропейська ініціатива (ЦЄІ);
- Валютно-фінансові організації: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародний Валютний Фонд (МВФ).

Тема 5. Сучасні парадигми розвитку світової політики: геополітика та геоekonomіка.

Поняття геополітики та геоekonomіки. Подібність і відмінність між даними теоріями. Становлення та перспективи геополітичної науки. Географічний детермінізм та виникнення геополітики. Класичні теорії геополітики. «Нові європейські праві» наприкінці ХХ в. (Ален де Бенуа, Жан Тіріар, Йордіс фон Лохаузен, Тіберіо Граціані).

Геоekonomіка як відображення основних тенденцій розвитку сучасного світу - всеосяжну глобалізацію. Акценти в традиційно усталених сферах, які становлять основу функціонування глобальної системи: геополітичній, геоekonomічній і геостратегічній (воєнно-стратегічній). Центральний пріоритет стратегічного - геоekonomіка, яка підкорює собі геополітику та геостратегію.

Тема 6. Сутність безпеки. Наукові школи про безпеку і загрози людству. Система міжнародної безпеки.

Поняття національної безпеки у міжнародних відносинах. Світова і національна безпека: взаємотяжіння і взаємопротистояння. Система світової безпеки: розроблення та спроби реалізації. Концепції «зіткнення цивілізацій» С. Хантігтона і «кінця історії» Ф. Фукуями. Місце і роль України у світових геополітичних процесах.

Тема 7. «Гарячі» точки сучасного світу.

Вихід Британії з Євросоюзу. Війна в Україні. Прояви сепаратизму в Європі: Іспанія, Франція, Румунія, Італія. Війна з «Ісламською державою» та міжнародним тероризмом. Дестабілізація по всій Африці, посилення ісламських радикалів. Палестина та Ізраїль. Лівія. Торгівельна війна між США та КНР. Зростання націоналізму в країнах Південно-Східної Азії. Економічні кризи в Мексиці та Венесуелі.

Тема 8. Глобалістика та передумови її виникнення.

Поняття глобалістики та її основні напрями. Концепція глобалістики Р. Робертсона, концепція світової (ойкуменічної) загальнолюдської чи інформаційної цивілізації, концепція громадянського суспільства, збільшеного до планетарного масштабу. Основоположники світосистемного підходу Бродель та І. Валлерстайн.

Теоретичні передумови виникнення глобалістики: 1) холізм та образ єдиного взаємопов'язаного світу, так званої «нерозривної єдності»; 2) ідеї постмодернізму щодо множинного розмаїття світу, принцип «усе є усьому» (Ж. Ліотар), заперечення жорстких меж у структурі світового порядку; 3) світо-системний підхід, або розгляд світу як деякої цілісності..

Тема 9. Глобальні загрози людству, пошуки заходів щодо їх протистояння.

Основні загрози людству: екологічні, демографічні проблеми; загроза голоду, хвороб, деградації оточуючого середовища і соціуму. Запобігання загрозам, запобігання війні: засоби та їх реалізація (К. Клаузевіц, У. Райт). Категорії і поняття проявів всезагальних загроз. Теорії протистояння загрозам, поняття і сутність превентивної дипломатії. Утворення всезагальноючої системи протистояння загрозам.

Тема 10. Пакс-американська та інтеграція по-європейськи.

Монополярність у світовій політиці та її можливі наслідки. Формування нових центрів сили. Можливості Російської Федерації, Китаю, Індії, Пакистану та їх заяви на наддержавність. Пакс-американська у дослідженнях американських і європейських політологів

(З. Бжезинського, Г. Кісінджера, М. Каплана, О. Генрі, М. Хааса, К. Уолта, Й. Галтунга та ін.). Європейський інтеграційний процес: становлення і перспективи розвитку.

Тема 11. Місце і роль України в сучасній світовій політичній системі.

Теорії розвитку міждержавних відносин. Теорія розвитку за спіраллю (С. Тойнбі), космогенна теорія (М. Вернадський), теорія кіл (за Ж. Делором і Е. Балладюром). Моделювання системи міжнародної політики. Україна як об'єкт-суб'єкт міжнародного права. Місце Української держави в сучасній системі міжнародної політики. Поняття і характеристика стратегічного партнерства. Від багатовекторності до вибору стратегічних партнерів. Базисні цінності та їх роль у розвитку стабільності світової політичної системи. Європейський вибір України: бажане і реальне.

5.2. Тематика практичних (семінарських, лабораторних) занять.

Тема 1. Міжнародна політика: суть, цілі, функції

Тема 2. Передумови й поширення демократії в сучасному світі

Тема 3. Системи розвитку міжнародної політики

Тема 4. Міжнародні міжурядові організації та їх вплив на сучасний політичний процес

Тема 5. Сучасні парадигми розвитку світової політики: геополітика та геоэкономика

Тема 6. Сутність безпеки. Наукові школи про безпеку і загрози людству. Система міжнародної безпеки

Тема 7. «Гарячі» точки сучасного світу

Тема 8. Глобалістика та передумови її виникнення

Тема 9. Глобальні загрози людству, пошуки заходів щодо їх протистояння

Тема 10. Пакс-американа та інтеграція по-європейськи

Тема 11. Місце і роль України в сучасній світовій політичній системі.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		д\ф	з\ф	
	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:	30	38	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
	- опрацювання лекційного матеріалу;	11	12	
	- підготовка до семінарських занять;	15	20	
	- підготовка до проміжного контролю.	4	6	
	Виконання індивідуальних завдань:	42	70	Індивідуальне науково-дослідне завдання (тези доповідей, наукова стаття). Термінологічний словник Реферат
	- підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття);	20	30	
	- складання термінологічного словника;	10	20	
	- написання реферату;	12	20	
	Разом	72	108	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Теми рефератів:

1. Суверенітет і наднаціональність міжнародних систем
2. Ідеологія «Африканського Ренесансу»
3. Школа політичного реалізму Ганса Моргентау
4. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона та її відповідність реаліям сучасного міжнародного життя
5. Теорія спіралеподібного розвитку людства (А. Тойнбі)
6. Зміст положення К. Ясперса і С. Гофмана щодо світового та міжнародного порядку

7. Теорія війни (К. Клаузевіц про конфлікт і війну). Г. Кіссінджер про переможених і переможців
8. Національні держави і ТНК як головні суб'єкти сучасного світовлаштування
9. Основні напрями та механізми підвищення ефективності євроінтеграційної політики
10. Політична глобалізація як новий тип міждержавних відносин
11. Місце та роль НАФТА у процесах регіонального розвитку
12. Основні принципи та підходи до формування зовнішньої політики США
13. Вашингтонська модель глобалізації
14. Пекінська модель глобалізації
15. Невизнані держави у сучасній міжнародній політичній системі
16. Зовнішньополітичні перспективи Індії
17. Транснаціональні корпорації як міжнародні актори
18. Соціальна та історична обумовленість міжнародного порядку.
19. Концепції міжнародного порядку в сучасній політології
20. Ядерний чинник у процесі становлення нової парадигми міжнародної політики
21. Розвиток глобальних економічних відносин в контексті викликів для України
22. Україна в загальноєвропейському політичному процесі
23. Україна на тлі глобальних політичних трансформацій
24. Україна у світовому співтоваристві
25. Плюси і мінуси вступу України до НАТО.

Термінологічний словник:

Міжнародна політика, міжнародні відносини, глобалізація, глобалістика, глобальні інформаційні мережі, глобальні ринки, глобалізація економіки, глобальна спільність, «зіткнення цивілізацій», вестернізація, регіоналізація, мегатенденції, економічна глобалізація, політична глобалізація, культурна глобалізація, глобальні структурні зміни, «третя хвиля демократизації», глобальна трансформація людства

Завдання для самостійного вивчення:

1. З чим пов'язаний вибір основних векторів міжнародної політики України?
2. У чому полягає специфіка сучасного етапу світового політичного процесу?
3. Дайте визначення основних форм світового політичного процесу?
4. Назвіть і розкрийте глобальні проблеми сучасності?
5. Яка структура ООН? Які політичні проблеми вона розв'язує?
6. Чи існує глобальна тенденція до прогресуючого утвердження демократії впродовж світової історії?
7. Розкрийте зміст сучасних локалізаційних процесів.
8. Охарактеризуйте основні вимоги антиглобалістів.
9. Розкрийте зміст феномену зіткнення цивілізацій, як його визначив С. Хангтінгтон.
10. Чи існує загроза правам людини в умовах глобалізації?
11. Транснаціональна демократія – новий світовий порядок чи минуще явище?
12. Як і в результаті чого відбувається поглиблення взаємозв'язків між країнами і континентами?
13. В чому полягає сутність економічних взаємозв'язків, які стали швидко зростати наприкінці ХХ- на початку ХХІ століття?
14. Виокремте етапи становлення глобалізації у контексті періодизації М. Чешкова.
15. Обґрунтуйте умови становлення глобалізації як провідної тенденції сучасного світу.
16. Дайте аналіз різноманітних аспектів глобального розвитку, звернувши увагу на напрями розвитку економічної глобалізації.
17. . Розкрийте фактори, які сприяли формуванню глобальної економіки.
18. . Прокоментуйте соціокультурні тенденції, що проявилися в умовах глобального розвитку сучасного соціуму.
19. . Визначте, в чому суть культурного громадянства.
20. Дайте аналіз дев'яти тенденцій у сучасній релігії.

21. Обґрунтуйте авторське визначення глобалізації як провідної тенденції розвитку сучасного світу.
22. Сформулюйте історичні передумови та періоди становлення і розвитку глобалізації.
23. Дайте аналіз умов становлення економічної глобалізації, в чому їх смисл і характеристика.
24. Розкрийте сутність поняття «глобалізація» та прокоментуйте різні тлумачення цього поняття.
25. Проаналізуйте фактори, що сприяють формуванню особливостей глобалізації в умовах ХХІ ст

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю.

Поточний контроль знань студентів упродовж одного семестру включає бали за роботу на практичних та індивідуальних заняттях, а також оцінювання всіх видів самостійної роботи, запланованих у робочій програмі навчальної дисципліни.

6.2. Форми проміжного контролю.

Модульний контроль з дисципліни «Основи демократії» проводиться у тестовій формі (20 тестових завдань), Кількість варіантів модульних контрольних робіт на дисципліну – 3

6.3. Форми підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Основи демократії» проводиться у формі заліку.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється за результатами поточного контролю.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Модульна контрольна робота складається з 20 тестів, які містять лише одну правильну відповідь.

Приклад.

Варіант 1.

1. Прийняття рішення про визнання іноземних держав згідно положень Конституції України належить до компетенції:
 - а) парламенту;
 - б) міністра закордонних справ;
 - в) президента;
 - г) глави уряду.
2. Які дві міжнародні організації брали активну участь у врегулюванні конфлікту у Боснії та Герцеговині у 90-х рр. ХХ ст.?:
 - а) ООН, ЛАГ;
 - б) ОБСЄ, ОАЕ;
 - в) ОБСЄ, ООН;
 - г) ОБСЄ, СНД.
3. Вкажіть, хто є главою держави в США:
 - а) президент;
 - б) канцлер;
 - в) глава конгресу ;
 - г) прем'єр міністр.

4. Вкажіть вірне продовження твердження: політичне, національне, соціальне, культурне, господарське співтовариство, організоване державою на певній території – це ...:
- а) регіон світу;
 - б) країна;
 - в) міжнародна економічна організація;
 - г) культурна спільнота.
5. При голосуванні в Генеральній Асамблеї кожна країна має::
- а) визначену регламентом кількість голосів;
 - б) один голос;
 - в) кількість голосів, що залежить від її частки у внесках;
 - г) кількість голосів, що залежить від кількості населення.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінювання знань студентів під час аудиторних та індивідуальних завдань; під час модульного та підсумкового контролю здійснюється відповідно до Положення ІДГУ «Про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачі вищої освіти в умовах ЄКТС».

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вказуються за потреби.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Бех В. П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ: [Монографія]. – 2-е изд. доп./ В. П. Бех. – Запорожье: Просвіта, 2004. – 148 с.
2. Воронкова В. Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: [Монографія] / В. Г. Воронкова. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. – 272 с.
3. Воронкова В. Г. Глобалістика как наука о современном мире/ В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2004. – Вип.17. – С. 5–23.
4. Воронкова В. Г. Теоретико-методологічні засади розвитку сучасного соціуму в контексті синергетичної глобалізації / В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2012. – Вип.50. – С.21- 35.
5. Глобалізація. Конфлікт или диалог цивилизаций? – М.: Издательский Дом «НОВЫЙ ВЕК», – Институт микроэкономики, 2002. – 364 с.
6. Глобалістика: Международный междисциплинарный энциклопедический словарь / Гл. ред.: И. И. Мазур, А. Н. Чумаков. – М. – СПб. – Н. – Й.: ИЦ «ЕЛИМА», 2006. – 1160с.
7. Горбачев М. С. и др. Грани глобалізації: Трудные вопросы современного развития / М. С. Горбачев. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 592 с.
8. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер. с англ. под науч. Ред. О. И. Шкаратана / М. Кастельс. – М.: ГУВШЭ, 2000. – 608 с.
9. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Ажажа М. А. Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації: навчальний посібник / В. Г. Воронкова, М. А. Ажажа. – Львів: «Магнолія 2006», 2011. – 602с.
10. Суліма Є. М. Глобальний соціальний порядок постіндустріалізму: [Монографія] / Є. М. Суліма. – Вид. 2-е, допов. – К.: Генеза, 2004. – 336 с.
11. Лепський М. А. Соціальний опір: проблема індиферентності і протидії / М. А. Лепський // Людина і політика: [Укр.соц. – гум. журнал]. – 2002. – № 1 (19). – С.66–74.
12. Ожиганов Э. Н. Стратегический анализ политики: Теоретические основания и методы: Учеб. пособие для студентов вузов/ Э. Н. Ожиганов. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 272 с.
13. Ожиганов Э. Н. Моделирование и анализ политических процессов: учеб.пособие / Э. Н. Ожиганов. – М.: Изд-во РУДН, 2006. – 189 с.

14. Окинавская хартия глобального информационного общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.iis.ru/events/okinawa/charter.ru.html>.
15. Попов С. М. Зворотний зв'язок у системі соціального менеджменту/ Сергій Попов. – Запоріжжя: Просвіта, 2010. – 444с.
16. Гайнутдинова Л. А. Гражданское общество и государство в эпоху модернизации / Л. А. Гайнутдинова // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Политология. – 2009. – № 4. – С. 80-90.
17. Головка А. А. Взаємодія громадянського суспільства та держави в умовах сучасних інформаційних викликів / А. А. Головка // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 111. – С. 319-312.
18. Гюфе О. Демократія в епоху глобалізації. – К.: ППС, 2007 – 436 с.
19. Дербишайр Дж, Дербишайр Я. Политические системы мира: В 2-х т. – М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2004. Т.1. – 512 с., Т.2. – 496 с.
20. Зміни до конституції та конституційний процес очима громадян. Конституційний процес в Україні: нові реалії, нові виклики, нові підходи. – Київ: Центр Разумкова, 2015. – С. 22-32
21. Квітка С. А. Глобальне громадянське суспільство: між національними державами і транснаціональними корпораціями / С. А. Квітка // Аспекти публічного управління. – 2017. – Т. 5. – № 3-4. – С. 65-76.
22. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
23. Колодій А. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) / Незалежний культурологічний часопис. – 2011. – № 21. – С. 6-33.
24. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством. – Київ: Фенікс, 2016. 336 с.
25. Основи демократії: Навч. посібник / За ред. А. Колодій. – К.: вид-во «Ай Бі», 2002. – 684 с.
26. Пазиніч Ю.М. Конспект лекцій з курсу «Основи демократії». – На правах рукопису // Методичний кабінет кафедри філософії НГУ, ауд. 1/118.
27. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. – Київ, 2016. – 170 с.
28. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>
29. Соляр С. П. Інститути громадянського суспільства / С. П. Соляр // Форум права: електронне наукове фахове видання. – 2015. – № 1. – С. 933-938.
30. Топалова С., Українець О. Громадянин для демократичної держави: стратегія виховання / Світлана Топалова, Олена Українець. 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylya.net/analytics/society/gromadyanin-dlya-demokratichnoyi-derzhavi-strategiya-vihovannya.html>.
31. Україна: політична історія. ХХ – початок ХХІ ст. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 1028 с.
32. Хангінгтон С. Столкновение цивилизаций. – М. Эксмо, 2016, - 640 с.
33. Чумаков Д. Д. Проблема розвитку громадянського суспільства в Україні в контексті його взаємодії з інститутом держави / Д. Д. Чумаков // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2014. – №6. – С. 131-135

10.2. Допоміжні джерела

34. Алмонд Г.А., Верба С. Гражданская культура и стабильная демократия // Политические исследования. 1992. № 4.
35. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. М.: Текст, 1993.
36. Вайнштейн Г.И. Меняющийся мир и проблемы функционирования демократии // Мировая экономика и международные отношения. 2007. №9.

37. Грачев М.Н., Мадатов А.С. Демократия: методология исследования, анализ перспектив. М.: Издательство «Алкигамма», 2004.
38. Даль Р. Полиархия, плюрализм и пространство // URL: <http://www.irs.ru/~alshev/dahl.htm>
39. Даль Р. Проблемы гражданской компетентности // URL: <http://old.russ.ru/antolog/predely>
40. Даль Р. Введение в экономическую демократию. М.: Наука, 1991.
41. Даль Р. Демократия и ее критики. М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003.
42. Даль Р. О демократии. М.: Аспект Пресс, 2000.
43. Даль Р. Принятие решения в демократическом обществе: Верховный суд и его влияние на политический курс государства // Теория и практика демократии. Избранные тексты. М.: Ладомир, 2006.
44. Дарендорф Р. После 1989: Мораль, революция и гражданское общество. Размышления о революции в Европе. М.: Издательство «Ad Marginem», 1998.
45. Дилигенский Г.Г. Демократия на рубеже тысячелетий // Политические институты на рубеже тысячелетий. Дубна: ООО «Феникс», 2001.
46. Закария Ф. Возникновение нелиберальных демократий // Логос. 2004. №2 (42).
47. Карл Т.Л., Шмиттер Ф.К. Пути перехода от авторитаризма к демократии в Латинской Америке, Южной и Восточной Европе // Международный журнал социальных наук. 1993. №3.
48. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. М.: Аспект Пресс, 1997.
49. Лейпхарт А. Конституционные альтернативы для новых демократий // Полис. 1995. №2.
50. Лейпхарт А. Пропорциональное представительство: повторная проверка данных // URL: <http://old.russ.ru/journal/predely/97-11-05/layphr.htm>
51. Липсет С., Сен К.-Р., Торрес Дж. Сравнительный анализ социальных условий, необходимых для становления демократии // Международный журнал социальных наук. 1993. №3.
52. Парсонс Т. Система современных обществ / Пер. с англ. Л.А.Седова и А.Д.Ковалева. Под ред. М.С.Ковалевой. М.: Аспект-Пресс, 1998.
53. Растоу Д.А. Переходы к демократии: попытки динамической модели // Полис. 1996. №5.
54. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века./ Пер. с англ. М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2003.

10.3. Интернет-ресурси

1. Офіційний сайт ООН. Режим доступу: <http://www.un.org/ru/>
2. Офіційний сайт ПАРЄ. Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/Home-EN.asp>
3. Вся база «Загальне законодавство» Верховної Ради України. Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
4. Офіційний сайт Президента України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року